

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 15.06.2022
Published/Yayınlanma 30.08.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Baytar, İ. (2022). Kadın kurgusu çevirileri; Chick-lit'lerin Türk yazın dizgesindeki yeri ve gelişimi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(86), 1438-1445.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3180>

Öğr. Gör. Dr. İlknur BAYTAR
<https://orcid.org/0000-0003-3995-1420>
Kastamonu Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Kastamonu / TÜRKİYE

KADIN KURGUSU ÇEVİRİLERİ; CHICK-LIT'LERİN TÜRK YAZIN DİZGESİNDEKİ YERİ VE GELİŞİMİ*

WOMEN'S FICTION TRANSLATIONS; THE PLACE AND DEVELOPMENT OF CHICK-LITS IN THE TURKISH LITERARY SYSTEM

Issue/Sayı: 86

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

ÖZET

Yeni kadın kurgusu olarak bilinen chicken literature (chick-lit) türünde yazılmış romanlar, kadın yazarlar tarafından yine kadın okuyucular için kaleme alınmış eserlerdir. 1990'lı yılların ortalarında ortaya çıktığı bilinen ve popüler kültür ürünleri arasında sayılan bu eserler, çeviri yoluyla birçok dile aktarılarak büyük bir üne kavuşmuştur. Bu noktada çevirinin önemini vurgulamak gerekir çünkü çeviri farklı toplumlarda ve kültürlerde doğmuş olan çeşitli edebi türlerin farklı toplumlara tanıtılmasında ve farklı toplumlarda bu türlerde yeni eserlerin yazılmasında önemli rol oynamaktadır. Tıpkı diğer edebi türlerde olduğu gibi chick-lit'ler de Türk yazın dizgesine de çeviriler aracılığıyla tanıtılıp, ülkemizde "piliç edebiyatı", "çıtır edebiyatı" veya "çik-lit" olarak anılmaya başlamıştır. Hatta eserler çeviri yoluyla birçok okuyucu kitesine ulaştığı için, Türk yazın dizgesine, bu türde kaleme alınmış yeni eserler de kazandırılmaya başlanmıştır.

Bütün bunlar bağlamında, bu çalışma ilk olarak son zamanlarda tüm dünyada farklı kültürlerle çeviri yoluyla aktarılarak, farklı okuyucu kitlelerine ulaşan chick-lit'ler ve bu türde yazılmış eserler hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra, türün nasıl ortaya çıktığına, bu türde kaleme alınmış eserlere, bu türü diğer türlerden ayıran özelliklere ve bu türe karşı yöneltilen birtakım eleştirilere de değinilecektir. Çalışmada aynı zamanda bu türde yazılmış eserlerin Türk edebiyatına tanıtılmasında çevirinin etkisine de değinilecek olup, bu türün en bilinen örneklerinden de bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Chick-lit, kadın kurgusu, kadın kurgusu çevirisi, chick-lit çevirileri, Türk edebiyatı.

ABSTRACT

Novels written in the genre of chicken literature (chick-lit), known as the new women's fiction, are works written by women writers for female readers. These works, which are known to have emerged in the mid-1990s and are considered among the products of popular culture, gained a great reputation by being translated into many languages. At this point, the importance of translation should be emphasized because translation plays an important role in introducing various literary genres that emerged in different societies and cultures to different societies and in the creation of new works in these genres in different societies. Just like in other literary genres, chick-lits were also introduced to the Turkish literary system through translations and started to be mentioned as "piliç edebiyatı" "çıtır edebiyatı" or "çik-lit" in our country. In fact, since the works reach many readers through translation, new novels written in this genre have also been introduced to the Turkish literary system.

In the context of all these, this study firstly aims to provide information about chick lits and books written in this genre, which have recently reached different audiences by being transferred to different cultures all over the world through translation. In addition, how the genre emerged and the books written in this genre, the features that distinguish this genre from other genres, and some criticisms directed against this genre will be mentioned. At the same time, the effect of translation in introducing the books written in this genre to Turkish literature will be explained, and the best-known examples of this genre will also be mentioned.

Keywords: Chick-lit, women's fiction, translation of women's fiction, chick-lit translations, Turkish literature.

* Bu makale Prof. Dr. NEZİR TEMUR danışmanlığında, Öğr. Gör. Dr. İlknur BAYTAR tarafından kaleme alınmış olan "Mizah Çevirisi Bağlamında Chick-Lit Türünde Yazılmış Romanlardaki Mizah Unsurlarının Türkçeye Aktarımının İncelenmesi" ("An Investigation of the Transfer of Humor Elements in Chick-Lit Novels to Turkish in the Context of Humor Translation") başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Kadın yazarlar tarafından, kadın okuyucular için kaleme alınan popüler kültür eserleri olarak da bilinen chick-lit'lerin 1990'lı yılların ortalarında ortaya çıktığı bilinmektedir. Chick-lit'ler kadınlar için kullanılan bir kelime olan "chicken" ve "literature" kelimelerinin kısaltılmış hâli olan "chick" ve "lit" kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan bir terimdir (Baykan, 2014: 27-28). Bu terim ilk kez 1995 yılında, Cris Mazza ve Jeffrey DeShell tarafından editörlüğü yapılan, çağdaş kadın yazıları antolojisinde gündeme gelmiştir (Criniti, 2015: 1-2). Chick-lit'ler hakkında bilgi vermek gerekirse; chick-lit'ler erkeklerin baskın olduğu bir dünyada kadın yazarlar tarafından kadın deneyimlerinin kaleme alındığı eserlerdir ve bu yönleriyle oldukça dikkat çekmektedir. Mabry'e (2006) göre bu modern romanlar, kadınların sesi olup kadın olgusuna ve onların yaşamlarına yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Ayrıca bu içerikteki eserler kadın okuyuculara; kadınların nasıl olmaları, nasıl davranmaları gerektiği hususunda birtakım dayatmalar ve genel geçer kurallar sunan eserlerin aksine, modern kadın yaşamına ayna tutması açısından büyük önem arz etmektedir. Çünkü bu eserler klasiklerin aksine, kadınları, eş, anne, sevgili rollerinin ötesine taşıyıp, kadınlara kendi kimliklerini bulma yolunda farklı deneyimler sunmaktadır.

Pérez-Serrano (2009) ise "lit" kelimesi hakkında şunları nakletmektedir; "lit" kelimesi, "literature (edebiyat)" kelimesinin kısaltılmış hâli olup aslında türün yüksek sanat ürünü olmayıp daha çok popüler kültür ürünü olduğunu vurgulamaktadır.

1990'ların ortalarında ortaya çıkan chick-lit'lere en önemli örnek ise Helen Fielding tarafından kaleme alınan ve 1996 yılında yayımlanan *Bridget Jones's Diary* (*Bridget Jones'un Günlüğü*) adlı eser olarak bilinmektedir (Pérez-Serrano, 2009). Bu türün gelişimine katkı sağlayan bir başka önemli eser ise Candace Bushnell'in *Sex and the City* adlı eseridir. Her ne kadar chick-lit'ler ilham aldıkları romanlara göre kapak tasarımları başta olmak üzere çeşitli farklılıklar gösterse de, tematik olarak klasikler gibi günlük yaşam endişeleri, moda, güzellik, romantik ilişkiler, aile problemleri gibi konuları da kaleme almaktadır (Johnson, 2006: 143).

Guerrero'ya (2006: 88) göre de 1990'lı yıllar, hem popüler kültür ürünü olması, hem ticari başarısı hem de önemli bir noktaya ulaşması açısından chick-lit'lerin doğuşu olarak kabul edilmektedir. Bu başarının temelinde 1960 ve 1970'li yıllarda eşitlik, hak ve özgürlükleri için savaşıyan kadınlardan sonra gelen neslin kendinden önceki neslin izinden gidip kendilerine toplumda yer edinme ve söz sahibi olma çabası yatmaktadır. Kadın yazarlar bunu kalemleri vasıtasıyla gerçekleştirmeyi seçmiştir. Artık bu onların edebiyatıdır ve başlarda fazla kadınsı olan, yemek yapmayı bile bilmeyen yalnızca güzelliğine düşkün kadınların hayatları gibi çeşitli konuları içeren bu eserler aslında yeni modern hayattaki bir kadın tipini tasvir etmektedir (Guerrero, 2006: 88).

Ayrıca, chick-lit'ler popüler kültür öğeleriyle de iç içe geçmiştir. Popüler edebiyatın bir ürünü olarak değerlendirilen eserler, kadına ilişkin herşeyi ele almakla birlikte özellikle kadınların kimlik inşası, ilişkileri, kariyeri gibi meselelere de odaklanmaktadır (Baykan, 2014: 30).

Bunun yanı sıra, chick-lit'ler okuyucularına birtakım farkındalıklar da kazandırmaktadır. Bunlara değinmek gerekirse; öncelikle romanlar kadınların günlük hayatta karşılaştıkları zorluklara ve problemlere karşı bir farkındalık uyandırma hususunda önemli bir göreve sahiptir ve eserler yalnızca ticari başarılar için imza atan kurgular değil aynı zamanda, okuyucularına yaşadıkları problemler ve baskılar konusunda da yalnız olmadıklarını göstermeyi amaçlamaktadır (Pérez-Serrano, 2009).

Son olarak ise chick-lit'lerin, 21. yüzyılın başlarında kadınların kendi ekonomik özgürlüklerini elde edip, amaçladıkları sosyal pozisyona ulaşırken, bir yandan da hâlâ ata erkilliğin hüküm sürdüğü bir dünyada ata erkilliğin getirdiği eşitsizliklere maruz kaldıklarını da anlattığı söylenebilir, fakat bütün bunlara rağmen chick-lit'ler kadınların kendi tercihlerini gerçekleştirme, kendi kimliklerini bulma yolundaki arayışlarının altını çizmesi açısından büyük önem arz etmektedir (Pérez-Serrano, 2009).

Özetlemek gerekirse; chick-lit'lerin kadın yazarlar tarafından yine kadın okurlar için kaleme alınmış, konusunun ise kadın ve kadına dair her şey olduğu ve eserlerin popüler kültür öğeleriyle yoğrulmuş kurgular olduğu ileri sürülebilir.

2. CHICK- LIT'LERİN ÖZELLİKLERİ

Chick-lit'ler edebî eleştiri açısından değerlendirildiğinde, ele aldığı konu, karakter, okuyucu ve konuyu ele alış bakımından, modern kadın kurgusu olarak kabul edilmektedir ve bu türü birçok

türden ayıran en önemli özellik ise gerçek yaşamı ve gerçeği yansıtıyor olmasıdır (Ferriss ve Young, 2006a: 3).

Chick-lit'leri diğer türlerden ayıran diğer özelliklere değinmek gerekirse; Parini'ye (2015: 209) göre chick-lit'lerin en belirgin özelliği modern dünyayı konu ediniyor olmasıdır, chick-lit'lerin bir diğer özelliği ise eserlerde geçen karakterlerin popüler kültürle iç içe geçmiş olmasıdır ve chick-lit'lerin gönül ilişkilerine de büyük ölçüde yer verdiği söylenebilir bu yüzden bu eserler, aşk romanlarının bir alt kategorisi olarak da düşünülmektedir.

Chick-lit'leri diğer romanlardan ayıran en önemli özelliklerinden bir diğeri ise abartılı kapak tasarımlarıdır çünkü eserlerin kapaklarında dikkat çekici pembe, turuncu, gibi neon renkler tercih edilmektedir ve eserlerin üzerinde kadınlara dair, kadınların ilgisini çekebilecek ruj, topuklu ayakkabı, kadeh gibi çeşitli objeler de yer almaktadır, örneğin; *Bir Alışverişkolüğün İtirafları* serisinin kapak tasarımında pembe renk tercih edilmiş olup, kapakta yüksek topuklu bir ayakkabı figürü de yer almaktadır (Mabry, 2006: 194). İlaveten, chick-lit'ler yazıldıkları dönem ve ele aldıkları konu açısından da diğer kurgulardan birtakım farklılıklar arz etmektedir çünkü chick-lit'lerde ele alınan önemli konuların başında tüketim ve alışveriş düşkünlüğü gelmektedir, örneğin; Sophie Kinsella'nın *Alışverişkolik Üçlemesi (Shopaholic Trilogy)* kadınların tüketime, moda ve alışverişe olan düşkünlüklerini konu edinmektedir (Ferris & Young, 2006a: 8-11).

Smith'e (2005: 673-674) göre ise chick-lit'ler, tüketici, okuyucu, yazar olarak kadın olgusuna dair kültürel ve normlaşmış beklentileri sorgulamaktadır. Bununla birlikte, chick-lit yazarları tüketim kültürü araçlarıyla ilgilenirken, kadınların bu dünyadaki konumuyla da yakından ilgilenmektedir, fakat eserler geçmişteki klasiklerde tasvir edilen evcimen, ideal ve normlara uygun kadın figürünün aksine, daha özgür ruhlu ve kendi ayakları üzerinde durabilen modern kadın gerçeğine odaklanmaktadır.

Chick-lit'lerde yer alan en önemli konulardan biri de romanlardaki karakterlerin güzelliklerine ve fiziksel görünüşlerine aşırı düşkün olmasıdır. Wells'e (2006: 61-62) göre eserler, bu yönüyle magazin dergilerini hatırlatmaktadır çünkü magazin dergilerinde olduğu gibi chick-lit'ler de okuyucularını güzellik arayışının hiç bitmediği bir dünyaya sürüklemektedir.

Ayrıca, eserlerde ana karakterlerin bekâr ve kariyer sahibi şehirli bir kadın olarak kimliğini kazanma uğruna yaşadığı deneyimler ve maceralar da konu edilmektedir ve ana karakterin kimliğini kazanma mücadelesinde yaşadığı komik olaylar ve duygular da ana karakteri okuyucunun kendisinden izler bulabileceği sevimli bir kahraman hâline dönüştürmektedir (Djundjung, 2004: 125).

Benzer şekilde; Butler ve Desai'ya (2008: 2) göre de chick-lit'ler yaşamı hızlı yaşayan genç kadınlar hakkında zekice yazılmış romanlardır ve daha çok kadınların kendi iç dünyalarını keşfetme yolculuklarını ve kimliklerini bulma yolunda yaşadığı deneyimlerini anlatmaktadır.

Pérez-Serrano (2009) ise chick-lit'lerde ele alınan temaları aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Evlilik ve aşk: Chick-lit'ler genel olarak içerisinde ikili ilişki ve evlilik temalarını barındıran eserlerdir. Romanlardaki karakterler için evlilik önemli bir sonuçtur. Ayrıca aşk teması da eserlerde sıklıkla ele alınmaktadır ve karakterlerin uğruna mücadele verdiği önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Kadın güzelliği ve fiziksel görünüş: Romanlardaki kadın karakterlerin fiziksel görünüşlerinin detaylı bir şekilde anlatılmasından da anlaşılacağı üzere, karakterlerin dış görünüşlerine olan düşkünlükleri romanlarda işlenen önemli temalardan biridir. Örneğin; bazı chick-lit türünde yazılmış romanlarda geçen kadınlar çok nadir olarak herhangi bir çaba göstermeden güzel bir görünüme sahiptir. Onların dışında çoğu kadın karakter kendisini kısa, kilolu ya da selülitli hissetmektedir ve bu eksikliklerini kapatmak için de büyük çaba sarf etmektedir.
- Bekârlık: Chick-lit'lerdeki en önemli temalardan biri de kadın karakterlerin genellikle bekâr oluşudur ve karakterler roman boyunca kendilerine doğru insanı bulmak için çabalamaktadır.
- Arkadaşlık: Romanlardaki ana karakterlerin kafaları karıştığında ya da karakterler çözemedikleri problemlerle karşılaştığında, zaman zaman sağduyularına başvurdukları, kendilerine yol gösterecek istikrarlı arkadaşlara sahiptir. Bu yönüyle chick-lit'lerdeki arkadaşlık teması da büyük önem arz etmektedir.

Anlatılanlardan anlaşılacağı üzere özetle genel olarak eserlerde tüketim, alışveriş tutkusu, fiziksel görünüş takıntısı ve kimlik inşası gibi konulara yer verilmektedir.

Konu ve temalar açısından olduğu gibi eserlerde yer alan karakterlerin özellikleri açısından da chick-lit'ler diğer kurgulardan farklılık göstermektedir. Eserlerde yer alan karakterlerin özelliklerinden bahsetmek gerekirse; romanların merkezinde olan ana kadın karakterler, bekâr şehirli kadınlar olup daha çok moda tasarımcısı, editörlük, otel yönetimi, reklamcılık gibi meslek gruplarına aittir ve bu karakterlerin çalıştıkları yerde her daim müthiş vücut ölçülerine sahip yakışıklı erkek meslektaşları da bulunmaktadır (Singh, 2015: 52).

Mlynowski ve Jacobs (2006: 10) da bütün chick-lit eserlerindeki karakterlerin benzer olduğunu ve chick-lit'lerdeki karakterlerin özellikle genç, beyaz, bekâr, iş gücü sahibi, modayı sıkıca takip eden kişiler olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca Smith'e (2005: 690) göre, romanlarda geçen kadın karakterler roman boyunca kendilerine sunulan şartlarda hayatlarını nasıl idame ettireceklerine dair insanları aydınlatırken, kendilerine özgü standard dışı bir yaşam biçimi de benimsemiştir. Yazarlar da bu karakterleri yaratırken klasik, evcimen, ideal kadın modelinin dışına çıkmış, kadına dair bütün normları ve alışlagelmiş kadın rollerini yarattıkları karakterlerde saf dışı bırakmıştır.

Wells (2006: 52) ise romanlarda yer alan ana kadın kahramanların kusursuz ve erdemli karakterler olmaktan ziyade son derece sevimli ve küçük hatalarıyla romanlarda yer alan diğer karakterlere göre daha çok dikkat çektiğini ileri sürmektedir. Bir başka şekilde açıklamak gerekirse; Fielding'in eserinde geçen Bridget Jones adlı karakterin insana özgü çeşitli beceriksizlik ve saçmalıklarıyla, yine aynı şekilde, *The Nanny Diaries* ve *The Devil Wears Prada* adlı eserlerde yer alan ana kahramanların da etrafındaki bencil insanlara ve patronlarına inat çok daha insancıl olmalarıyla, okuyucuların sempatisini toplaması örnek olarak gösterilebilir (Wells, 2006: 52).

Özetle chick-lit'lerde yer alan karakterler genellikle orta sınıfa ait, kariyer sahibi, genç bekâr kadınlardır ve her zaman romantik bir aşk arayışında olan bu karakterlerin içsel yolculukları, hayatlarındaki iniş ve çıkışlar eser boyunca kaleme alınmaktadır.

Kendine has konu ve teması olan, karakterlerin özellikleri açısından da diğer türlerden farklılık gösteren chick-lit'ler kendisine has üslup ve anlatım şekline de sahiptir. Ferriss ve Young'a (2006a:4) göre romanların bir kısmı, özellikle de türün öncüsü Fielding'in romanları daha çok günlük tarzında kaleme alınmıştır. Diğerleri ise mektup, mail ya da romandaki ana kahramanın doğrudan okuyucularla konuştuğu izlenimi veren birinci ağız anlatımı ile yazılmıştır, fakat bu anlatım teknikleri sadece okuyuculara hitap etmemektedir.

Yukarıda da değinildiği üzere, chick-lit'lerin anlatımlarında daha çok birinci tekil şahıs anlatıcı kullanılmaktadır ve eserlerin günlük, dergi, mektup ve e-posta formlarından yararlanması, türün mektuplardan oluşan romanlar geleneğinden geliyor olmasının ve yaygın olarak kadınlarla ilgili özel yazı tarzlarını içeren romanlarla bağlantılı olmasının bir göstergesidir (Benstock, 2006: 255). Ayrıca bu romanlar kadın olgusunu ilginç ve eğlenceli bir üslupla kaleme almaktadır ve eserler, okuyucularını eğlendirirken aynı zamanda çağdaş ve popüler dünyada kadınların yaşadığı her türlü kaygı ve endişeyi de konu edinmektedir (Baykan, 2014: 28). Anlatılanlardan anlaşılacağı üzere, genel hatlarıyla chick-lit'ler, günlük veya mektup şeklinde kaleme alınmaktadır ve anlatıcısı ana kahramanın kendisidir.

3. CHICK-LIT'LERE YÖNELTİLEN ELEŞTİRİLER

Chick-lit'ler belirli bir kesimin sempatisini kazanırken, belirli bir kesim tarafından da olumsuz eleştirilere maruz kalmaktadır. Chick-lit'lere karşı yöneltilen eleştiriler eserlerin her yerde bulunan, dikkat çekici ve modaya uygun olan pembe kapak tasarımları kadar yaygın hale gelmiştir. Hatta aydın ve entellektüel edebiyat eleştirmenlerinin birçoğu bu alanda yazılmış eserleri kötü bir kurgu örneği olarak etiketlemekte ve türü edebî bir tür olarak kabul etmemektedir (Ferriss ve Young, 2006a: 1). Harzewski (2006: 31) ise chick-lit'lerin popüler romantizmin konumunu derinden sarstığını ve chick-lit'lerin, geleneksel romantizm, popüler romantizm gibi birkaç önemli edebî geleneğin uyarlaması olduğunu ileri sürmektedir.

Chick-lit'ler bazı kritikler tarafından ise 19. yüzyılda Jane Austen gibi yazarlar tarafından yazılan klasik eserlerle kıyaslanması ve edebî tür standartlarına uymaması gerekçesiyle eleştirilere maruz kalmaktadır. Diğer edebî tür ve eserlerle kıyaslandığında ise eserler karakterlerin alışveriş tutkusu ve aşk arayışında olması gibi konuların ötesine geçemediği gerekçesiyle eleştirilmektedir. Fakat Ferriss ve Young (2006a: 2-3) gibi chick-lit'leri savunan önemli araştırmacılar da bulunmaktadır. Onlar chick-lit'leri, modern ve popüler kültürün hâkim olduğu bir dünyada kadın gerçeğini ve kadınların maruz kaldığı meseleleri yansıtmamasından ötürü desteklemektedir (Ryan, 2011: 209).

Wells'e (2006: 64) göre, chick-lit'lere yöneltilen bir diğer eleştiri ise eserlerin dilinin yaratıcı ve mecazlı söylemler gibi edebî unsurlardan, karmaşık karakterlerden, satır arası anlamlardan yoksun olmasıdır. Bundan ötürü daha evvel yazılanlarla doğru orantılı olarak, içerik açısından bakıldığında chick-lit'lerin edebî bir tür olmaktan ziyade yalnızca popüler kurgular olduğu ileri sürülmektedir.

Akademik platform da chick-lit'leri meşru bir araştırma alanı olarak kabul etmekte oldukça isteksiz görünmektedir. Bunun arkasında yatan en önemli sebeplerden biri chick-lit teriminden hoşlanılmaması, diğeri ise bu türün yalnızca topuklu ayakkabı, dış görünüş, marka kıyafetlerle gündemde kalıp, eserlerin popülerliğinin sadece ticari başarıyla ön planda olmasıdır (Davis-Kahl, 2008: 6).

Ferriss ve Young'a göre (2006b), genç kadınları hedef alan chick-lit yazarları eserlerinde kadın kültürünü de kaleme almaktadır. Örneğin; kadınların olmazsa olmazı pembe renk, chick-lit'lerin kapaklarını süslemektedir. Kadınların tüketim kültüründe de başrol oynadığını ifade eden eserler; topuklu ayakkabı, moda çantalar gibi kadınların olmazsa olmaz objelerine de yer vermektedir. Bu yüzden ki chick-lit'ler zaman zaman kadınları tüketime teşvik ettiği için eleştirilmektedir.

Yöneltilen eleştiriler arasında, chick-lit yazarlarının ve okuyucularının çoğunlukla kadın olması, kadın yazarların yazdığı eserlerin erkek yazarlara oranla daha kalitesiz olması ve edebî nitelik taşımaması da yer almaktadır. Fakat Wells'e (2006: 48-49) göre chick-lit yazarları bu görüşe şiddetle karşı çıkmaktadır. Bu yazarlar eserlerinin geçmişte Jane Austen, Helen Fielding gibi kadın yazarların yazdığı edebî klasiklerin neslinden geldiğini ileri sürmektedir. Ayrıca bu yazarlar, chick-lit'lerin sadece ticari bir başarıdan ibaret kalitesiz eserler olarak değerlendirilmesini eleştirmektedir ve bu eserlerin gelecek nesil kadın edebiyatının temel taşlarını inşa etmekte olduğunu ileri sürmektedir bu yüzden okuyuculara ve yazarlara destek verilmesi görüşündedirler (Wells, 2006: 48-49).

Elbette chick-lit'lere olumsuz eleştiriler yöneltildiği kadar, olumlu eleştiriler yapan araştırmacılar da mevcuttur. Bu araştırmacılarından biri olan Colgan (2001), chick-lit türüne yöneltilen eleştirilerin aksine, türü şu şekilde savunmaktadır. Birçok chick-lit romanı son derece komiktir ve bir komedi türü olarak chick-lit'ler ne yazık ki gerek film versiyonlarında gerekse edebiyatta hak ettiği değeri hiçbir zaman görememiştir. Ayrıca eserlerin çoğunun yalnızca yayıncının ilgisini çekmek için yazıldığı gerçeğine değinmek gerekirse; diğer başka edebî türlerde olduğu gibi elbette hem iyi hem de kötü kaleme alınmış eserlerin varlığı kaçınılmazdır, fakat chick-lit türünde yazılmış olan Helen Fielding'in başyapıtı *Bridget Jones's Diary* adlı eserin bir komedi klasiği olduğu da bilinen bir gerçektir (Colgan, 2001).

Bunun yanı sıra, bazı gruplar eserleri kötü bir kurgu örneği olarak kabul edip reddederken, eserleri savunanlar ise bu türün çağdaş kadınların gerçek yaşamlarını ve popüler kültüre dair gerçekleri yansıtmışından ötürü önem arz ettiğini ileri sürmektedir (Ferriss ve Young, 2006a: 2).

Ayrıca anlatılanlarla doğru orantılı olarak, bir kadın romanının New York Times'da en çok satanlarda altı ay süreyle kapak olarak kalması ve yaklaşık yirmi yedi ülkede yayımlanması, türün büyük bir başarıya imza attığının göstergesidir (Wells, 2006: 56).

Ancak, hem bu türe sempati duyanların hem de bu eserleri herhangi bir edebî tür olarak kabul etmeyen grupların hem fikir olduğu bir gerçek vardır. Bu da chick-lit'lerin yazıldığı ve çevrildiği dillerde ve toplumlarda büyük bir ticari başarı elde ettiğidir. Ayrıca, chick-lit'lerin başarısı yalnızca kitaplarla da sınırlı değildir. Aynı zamanda film yapımcılarının da dikkatini çeken bu tür, film sektörüne de girmiştir ve bu alanda da büyük bir başarı grafiği çizmiştir (Ferriss ve Young, 2006a: 2).

Davis-Kahl'a (2008: 4) göre eserlere yöneltilen bir başka eleştiri de eserlerde yer alan karakterlerin görünüm, aksesuar ve vücutlarına gösterdikleri yoğun ilgidir. Fakat tüm tartışmalara rağmen, chick-lit'ler günümüzde popüler kültür ve kurgu sahnesinde bir demirbaş olarak görülmektedir. Buna örnek olarak, Harlequin/Red Dress Ink, Harper Collins/Avon Trade, Pocket/Downtown Press, Kensington Publishing Group/Strapless gibi birkaç önemli yayın grubunun chick-lit'lerin popülerliğine kulak verip yayınlarını chick-lit'lere adanmış olması gösterilebilir (Davis-Kahl, m2008: 4).

Görüldüğü üzere, çeşitli araştırmacılar, dilinin basit olması, sıradan konuları ele alması ve kötü bir kurguya sahip olması gerekçesiyle chick-lit'lere olumsuz eleştiriler yöneltirken, bazıları ise eserlerin çok satanlar listesinde en başlarda yer alması ve birçok dile çevrilerek geniş okuyucu kitlelerine ulaşması gibi sebeplerle bu türe sempati duymaktadır.

4. CHICK-LIT ÇEVİRİLERİNİN TÜRK YAZIN DİZGESİNDEKİ YERİ ve TÜRKİYE'DEKİ İLK CHICK-LIT ÖRNEKLERİ

Bilindiği üzere, çeviri toplumlar arasında kültürel değerlerin ve normların aktarımında büyük bir rol üstlenmektedir ancak çevirinin rolü bununla kısıtlı değildir çünkü çeviri farklı toplumlarda ve kültürlerde doğmuş olan çeşitli edebî türlerin farklı toplumlara tanıtılmasında ve farklı toplumlarda bu türlerde yeni eserlerin yazılmasında da önemli rol oynamaktadır. Örneğin; 19. yüzyılda roman türünün Türk edebiyatına tanıtılmasının çeviriler yoluyla batılılaşma sürecinin bir parçası olarak gerçekleştiği dolayısıyla roman türünün Türk edebiyatında doğal olarak var olmuş bir tür olmayıp, çeviri yoluyla ithal edildiği bilinmektedir ve bu türün ilk örneği ise Fenelon tarafından kaleme alınan *Telemak* adlı eserin Yusuf Kamil Paşa tarafından yapılan *Terceme-i Telemak* adlı çevirisidir.

Buna ek olarak, Palumbo (2009: 84) edebî eserlerin, çocuk edebiyatı, polisiye gibi çeşitli türlerin oluşturduğu farklı sistemlerin bir parçası olduğunu ve çeviri edebiyatının da bu sistemin bir parçası olduğunu ileri sürmektedir. O'na göre bu sistemler bir araya gelerek, sürekli dinamik bir evrim sürecinde olan birbiriyle ilişkili, hiyerarşik bir küme olan çoğuldizgeyi oluşturmaktadır. Çeviri edebiyatı da başlı başına bir edebiyattır ve bu eserler diğer türlerle her zaman etkileşim hâlinindedir. Even-Zohar tarafından ortaya atılan çoğuldizge kuramına göre çeviri edebiyatı diğer edebî türlerle etkileşime girer ve bu etkileşimden etkilenir. Çünkü çeviri edebiyatının da belirli bir edebî sistem içinde yenilik ve değişim başlatma potansiyeli vardır (Palumbo, 2009: 84). Buradan hareketle, çevirinin toplumlar arasında birçok etkisinin yanı sıra toplumların edebî dizgelerini de etkilediğini bir kez daha vurgulamak gerekir.

Yukarıda anlatılanlardan yola çıkarak, chick-lit'lerin de bütün dünyada büyük bir başarı elde etmesindeki en önemli neden bu türde yazılmış eserlerin farklı kültürlerle çeviri yoluyla transfer edilmesidir ve bütün dünyada çokça okunan ve farklı dillere çevrilen chick-lit'ler, Türk yazın dizgesinde de önemli bir yere sahiptir ve eserlerin birçok çevirisinin olması hatta aynı eserin farklı çevirmenler tarafından çevrilmesi bunu kanıtlar niteliktedir.

Buna ek olarak, Türkiye'de büyük bir kitleye hitap ettiği düşünülen chick-lit yazarları ve onların dilimize en çok çevrilen eserleri hakkında bilgi vermek gerekirse; bunlar arasında en eski ve en önemli yazarlardan biri Helen Fielding'tir ve onun en bilinen eseri *Bridget Jones's Diary* (1996) adlı eseridir ve eserin *Bridget Jones'un Günlüğü* başlığıyla farklı çevirmenlerce yapılan çeviri versiyonları Türk çeviri yazın dizgesindeki yerini almıştır.

İlaveten, eserleri dilimize en çok çevrilen bir diğer chick-lit yazarı ise Sophie Kinsella'dır. Dilimize en çok aktarılan eserleri arasında ise, *Alışverişkolik* serisi içinde yer alan; *Bir Alışverişkolik'in İtirafı* (*Confessions of a Shopaholic*), *Alışverişkolik Yurtdışında* (*Shopaholic Abroad*) gibi eserler yer almaktadır. Buna ek olarak *Sır Tutabilir Misin?* (*Can You Keep a Secret?*), *Pasaklı Tanrıça* (*The Undomestic Goddess*) *Beni Hatırladın Mı?* (*Remember Me?*), *Numaran Bende Var* (*I've Got Your Number*) gibi eserler de yazarın dilimize aktarılan diğer popüler eserleri arasında yer almaktadır.

Bir diğer sevilen chick-lit yazarlarından biri ise Jane Green'dir. Yazarın çevirilen eserleri arasında ise, *İkinci Şans* (*Second Chance*), *Bay Belki* (*Mr. Maybe*), *Sahildeki Evimiz* (*The Beach House*) başlıklı eserler bulunmaktadır.

Marien Keyes de çok okunan ve eserleri farklı dillere çevrilen chick-lit yazarları arasında önemli bir konuma sahiptir. Onun dilimize aktarılan en önemli eserleri arasında ise; *Karpuz* (*Watermelon*), *Senden Başka Yok* (*Anybody Out There*) ve *Yeni Başlayanlar İçin Suşi* (*Sushi for Beginners*) bulunmaktadır.

Buna ek olarak bir diğer chick-lit yazarı ise Lauren Weisberger'dir ve onun en çok satan ve dilimize aktarılan eseri de *Şeytan Marka Giyer* (*The Devil Wears Prada*) adlı eseridir. En çok bilinen chick-lit yazarları arasında bir de Jane Fallon bulunmaktadır ve dilimize çevrilen eserleri arasında *Sevgilimi Sepetlemek İstiyorum* (*Getting Rid of Matthew*) adlı eser yer almaktadır. Bir diğer önemli chick-lit yazarı ise Candace Bushnell'dir ve onun dilimize aktarılan en önemli eserlerinin *Sex and the City* (*Sex and the City*) ve *Dört Sarışın* (*Four Blondes*) olduğu söylenebilir. Son olarak ise önemli chick-lit yazarları arasında Emma McLaughlin ve Nicola Kraus de yer almaktadır ve bunların dilimize aktarılan en önemli eserlerinden biri ise *Dadı Günlükleri* (*The Nanny Diaries*)'dir.

Yukarıda anlatılanlara ek olarak, daha evvel de değinildiği gibi chick-lit türünde yazılmış romanların çeviri yoluyla dilimize aktarılmasının yanı sıra, bu türde ülkemizde de birtakım eserler de kaleme

alınmaya başlamıştır. Bu bağlamda Türk edebiyatında chick-lit türünde yazılmış romanlara değinmek gerekirse, bunların başında Ekin Atalar tarafından yazılan *Selindrella; İstanbul Usulü Külkedisi Masalı* (*Selindrella: An Istanbul Style Cinderella Story*), *Selindrella: Acilen Evlenmem Lazım* (*Selindrella: I Need to Get Married Urgently*), *Hayatımın Aşkı* (*The Love of My Love*) ve *Selindrella & Türk Kızının Sofisi* başlıklı eserler yer almaktadır.

Buna ek olarak, Vefa Enver'in *Leyla Gibi*, *Çocuk da Yapamadım Kariyer de* adlı eserleri de ülkemizde chick-lit türünde kaleme alınmış eserler arasında bulunmaktadır. Son olarak ise, *Alışverişe Kıskançlık Molası* adlı eseri kaleme alan Neslihan Özyükseler'in de chick-lit türünde eserler kaleme aldığı bilinmektedir.

5. SONUÇ

Popüler kültür ürünleri arasında sayılan ve kadınlar yazarlar tarafından yine kadınlar için kaleme alınmış olan chick-lit'ler 1990'lı yıllarda ortaya çıkmış olup, kısa sürede ülkemiz de dâhil olmak üzere, birçok ülkede çok satanlar listesinde yerini almıştır. Bu durumda çevirinin büyük rol oynadığını belirtmek gerekir çünkü çeviri anlamın aktarıldığı basit bir etkinlik değil aynı zamanda topluluklar arasında etkileşimi ve değerler aktarımını da sağlayan bir etkinliktir.

Ayrıca daha evvel de belirtildiği gibi, Even Zohar tarafından ileri sürülen çoğul dizge kuramına göre edebî türler bir araya gelerek bir sistem oluşturmaktadır ve bu türlerin oluşturduğu çeşitli sistemler bir araya gelerek çoğul dizgeyi oluşturmaktadır. Çeviri yoluyla farklı kültürlerle tanıtılan eserler de zamanla bu sistemin bir parçası haline gelmektedir. Ayrıca, bu kurama göre söz konusu çeviri eserler bu türlerle etkileşime girip, zamanla hedef dilin edebî sistemini etkileyerek hedef dilin yazın dizgesine yerleşmektedir. Bu sebeple bu çalışmada kadın kurgusu olarak bilinen chick-lit'lerin Türk yazın dizgesine tanıtılmasında ve bu türde yeni eserlerin kaleme alınmasında çevirinin rolüne değinilmiştir ve anlatılanlardan anlaşılacağı üzere, farklı ülkelerdeki kitlelere çeviri yoluyla tanıtılan chick-lit'lerin, Türk yazın dizgesine tanıtılmasında da en önemli etkenin çeviri olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, çeviri yoluyla dilimize kazandırılan chick-lit türünde yazılmış eserlerin bazı Türk yazarlara da ilham olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Çünkü, Ekin Atalar, Vefa Enver ve Neslihan Özyükseler gibi bazı yazarlar türün çeviri yoluyla yazın dizgemize girmesiyle birlikte, chick-lit türünde eserler kaleme almaya başlamışlardır. Bu sebeple, çevirinin aynı zamanda toplumların yazın dizgesini de etkileyen önemli bir araç olduğunun altını bir kez daha çizmenin gerekli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Baykan, B. (2014). Women's reading and writing practices: Exploring chick-lit as a site of struggle in popular culture and literature. *Proceedings of SOCIOINT14-International Conference on Social Sciences and Humanities*, 766–773.
- Benstock, S. (2006). Afterword: The New Women's Fiction. S. Ferris & M. Young (Ed.), *Chick Lit the News Woman's Fiction* içinde (s.253-259). New York, London: Routledge.
- Butler, P. & Desai, J. (2008). Manolos, marriage, and mantras: Chick lit criticism and transnational feminism. *Meridians: Feminism, Race, and Transnationalism*, 8, 1-31.
- Colgan, J. (2001). We know the difference between Foie Gras and Hulo Hoop, Beryl, but sometimes we just want Hula Hoops. *The Guardian*. Erişim adresi: <http://www.theguardian.com/books/2001/aug/24/fiction.features11>
- Criniti, S. (2015). Chick lit on yellow paper: Stevie Smith as precursor. *Readings: A Journal for Scholars and Readers*, 1(1), 1–7.
- Davis-Kahl, S. (2008). The case for chick lit in academic libraries. *Collection Building*, 27 (1), 18-21.
- Djundjung, J. M. (2004). The construction of urban single career woman in Indonesian chick lit, *Jodoh Monica. k@ta*, 6(2), 124-144.
- Ferris, S. & Young, M. (2006a). Introduction. S. Ferris & M. Young (Ed.), *Chick Lit the News Woman's Fiction* içinde (s.1-13). New York, London: Routledge.
- Ferris, S. & Young, M. (2006b). Chicks, girls and choice: Redefining feminism. *Junctures: The Journal for Thematic Dialogue*, 6, 87-97.

- Guerrero, L. A. (2006). *Sistahs Are Doin' It for Themselves: Chick Lit in Black and White*. S. Ferris & M. Young (Ed.), *Chick Lit the News Woman's Fiction* içinde (s. 87-101). New York, London: Routledge.
- Harzewski, S. (2006). Tradition and Displacement in the New Novel of Manners. S. Ferris & M. Young (Ed.), *Chick Lit the News Woman's Fiction* içinde (s. 29-46). New York, London: Routledge.
- Johnson, L. W. (2006). Chick Lit Jr.: More Than Glitz and Glamour for Teens and Tweens. S. Ferris & M. Young (Ed.), *Chick Lit the News Woman's Fiction* içinde (s.141-157). New York, London: Routledge.
- Mabry, A. R. (2006). About a Girl: Female Subjectivity and Sexuality in Contemporary 'Chick' Culture. S. Ferris & M. Young (Ed.), *Chick Lit the News Woman's Fiction* içinde (s.191-206). New York, London: Routledge.
- Mlynowski, S. & Jacobs, F. (2006). *See Jane Write: A Girl's Guide to Writing Chick Lit*. Philadelphia: Quirk Books.
- Palumbo, G. (2009). *Key Terms in Translation Studies*. London and Newyork: Continuum International Publishing Group.
- Parini, I. (2015). Does Bridget Jones watch Eastenders or The Love Boat? Cultural and linguistic issues in the translation of chick lit novels. *Lingue e Linguaggi*, 14, 209-233.
- Pérez-Serrano, E. (2009). Chick lit and Marian Keyes: The ideological background of the genre. *Working Papers on the Web*, 13. Erişim adresi: <http://extra.shu.ac.uk/wpw/chicklit/perezserrano.html>
- Ryan, M. (2011). Ending the silence: Representing women's reproductive lives in Irish chick lit. *Nebula*, 8(1), 209-224.
- Singh, R. (2015). Chick-Lit in India: The dilemma and the delusion. *International Journal of English Language, Literature and Translation Studies (IJELR)*, 2(1), 51-55.
- Smith, C. J. (2005). Living the life of a Domestic Goddess: Chick lit's domestic response to domestic-advice manuals. *Women's Studies*, 34, 671-699.
- Wells, J. (2006). Mothers of Chick Lit? Women Writers, Readers, and Literary History. S. Ferris & M. Young (Ed.), *Chick Lit the News Woman's Fiction* içinde (s.47-70). New York, London: Routledge.